

Yrkesetisk grunnlagsdokument

for barnevernpedagoger,
sosionomer, vernepleiere
og velferdsvitere

Stå opp for trygghet

Fellesorganisasjonen (FO)
Postboks 4693 Sofienberg 0506 Oslo
Besøksadresse: Mariboesgt. 13, 0183 Oslo
Tlf. 02380

FO.NO

Vedtatt på FOs
6. kongress - mars 2015

Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere

1. Etikk, fag og politikk

Yrkesutøvelsen til barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere er basert på humanistiske og demokratiske verdier. Yrkesutøverne har som sitt samfunnsoppdrag å bistå mennesker som har behov for hjelp, for å sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet. Solidaritet med utsatte grupper, kamp mot fattigdom og arbeid for sosial rettferdighet og sosial endring er derfor sentralt i yrkesgruppenes virksomhet.

Yrkesutøvernes arbeid skal ta utgangspunkt i brukernes/klientenes egne verdier, kunnskap og ressurser. De har et ansvar for å påse at tiltak og tjenester ikke bidrar til å umyndiggjøre brukerne/klientene. Samtidig er brukerne/klientene ofte i utsatte posisjoner og er avhengig av andres hjelp. Yrkesutøverne kan måtte gripe inn i brukernes liv og relasjoner også mot deres egen vilje. I kraft av sin faglige kompetanse og profesjonelle status har barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere makt til å hjelpe, men hjelp kan også oppleves krenkende for mottakeren. Faglige utfordringer lar seg derfor vanskelig skille fra etiske utfordringer på dette feltet. Ettersom all faglig kunnskap bygger på en bestemt virkelighetsforståelse og et bestemt menneskesyn, er ikke kunnskapen verdinøytral. Yrkesutøveren må derfor ha et kritisk blikk på egen fagkunnskap og hvordan den utvikles og brukes. Barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere må på eget initiativ holde seg faglig oppdatert. De må i tillegg ha god kjennskap til lovhjemlene som regulerer helse- og sosialfaglig arbeid.

Helse- og sosialfaglig arbeid forutsetter både teoretisk og praktisk kunnskap, evne til etisk refleksjon og holdninger preget av ydmykhet, velvilje og respekt overfor brukernes/klientenes verdier og livsvalg. Samfunnsmandatet til alle disse profesjonene innebærer et kritisk blikk på verdiene og rammene som til enhver tid styrer samfunnet. Yrkesgruppene har også en forpliktelse til å påvirke rammebetingelsene for arbeidet og til å melde fra i tilfeller der tiltak og tjenester får uheldige konsekvenser for grupper

eller enkeltpersoner. Dette forutsetter en profesjons-etikk som kan bidra til vedvarende etisk refleksjon, kollegial selvjustis og gode vilkår for samarbeid. Dette yrkesetiske dokumentet presenterer forpliktende fellesverdier for profesjonene, drøfter utvalgte etiske utfordringer og problemområder og angir reaksjoner og sanksjoner i situasjoner der den enkelte yrkesutøver eller kollegiale fellesskap utviser dårlig dømmekraft eller begår etiske overtramp.

Dokumentets formål og målgruppe

Dette yrkesetiske dokumentet henvender seg til:

- barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere
- studenter og undervisningspersonell ved utdanningene for yrkesgruppene
- klienter, pasienter og andre som benytter seg av tjenestene til disse yrkesgruppene
- yrkesgruppenes arbeidsgivere og oppdragsgivere
- kolleger og samarbeidspartnere

Målet med det yrkesetiske dokumentet er:

- å styrke etisk bevissthet og handling blant barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere
- å gi brukere/klienter, allmennheten og myndigheter innsyn i disse yrkesgruppenes etiske grunnlag
- å bidra til å legitimere utøvelsen av yrket og være et element i utviklingen av yrkesidentitet og profesjonenes selvjustis
- å gi inspirasjon og veiledning for etisk refleksjon og diskusjon
- å danne grunnlag for klager til yrkesetisk råd

Definisjoner

Helse- og sosialfaglig arbeid

Helse- og sosialfaglig arbeid er et samlebegrep for yrkesutøvelsen til barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

Klient, bruker eller pasient

I dette dokumentet er «bruker» definert som en person som mottar helse- og sosialfaglige tjenester.

Yrkesutøver

«Yrkesutøver» viser i dette dokumentet til barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

Profesjonsmoral og -etikk

Profesjonsmoral er handlingsreglene, konvensjonene og verdiene som er virksomme i profesjonenes praksis i møte med moralske problem/utfordringer. Profesjonsetikk er refleksjon over profesjonens moralske utfordringer, normer og verdier samt begrunnelsen for disse. Profesjonsetikk for helse- og sosialarbeidere skal gi et grunnlag for ansvarlig handling og begrunnede verdivalg i yrkesutøvelsen.

2. Verdier som forplikter Internasjonale grunnlagsdokumenter

Respekten for menneskets verd og rettigheter slik det framgår av FNs menneskerettighetserklæring, barnekonvensjon og andre relevante internasjonale konvensjoner er utgangspunktet for etableringen av felles etiske verdier på tvers av nasjoner og kulturer. FN og andre internasjonale organisasjoner har vedtatt en rekke forpliktende dokumenter som er av betydning for utformingen av profesjonsetikk.

International Federation of Social Workers (IFSW), der FO er medlem, og International Association of Schools of Social Work (IASSW) vedtok i 2004 dokumentet «Statement of Ethical Principles» – en erklæring om etiske prinsipper i sosialt arbeid og yrkesetiske retningslinjer. Som medlemmer av IFSW er profesjonene forpliktet av dette internasjonale dokumentet. FO er også medlem av AIEJI, og er derfor også forpliktet av deres etiske dokumenter.

Følgende verdier utgjør et felles etisk grunnlag for yrkesutøveren

Menneskeverd

Alle mennesker har samme (grunnleggende) verdi og rett til livets goder. Yrkesutøveren skal forsvare den enkeltes rett til liv og helse, bekjempe

bruk av vold og tvang og arbeide for at brukerne skal få så gode levekår og så god livskvalitet som mulig.

Respekt for den enkeltes integritet

Respekten for enkeltindividets verdier og ønske om kontroll over eget liv er grunnleggende i helse- og sosialfaglig arbeid. Gjennom dialog og tilrettelegging for medvirkning skal yrkesutøveren bidra til å styrke den enkeltes mulighet til å leve i samsvar med egne verdier, muligheter og begrensninger. Yrkesutøverne har særlig ansvar for å skille mellom ulike preferanser og levemåter som må anerkjennes, og atferd og handlinger som bryter med fundamentale menneskerettigheter og lovreguleringer.

Anerkjennelse av ulikhet og ikke-diskriminering

Helse- og sosialfaglig arbeid skal ta hensyn både til fellesmenneskelige behov og individuelle preferanser. Yrkesutøverne skal unngå og bekjempe urimelig forskjellsbehandling av mennesker på grunnlag av etnisitet, kultur, språk, kjønn, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, sosial og økonomisk status, funksjonsnedsettelse, religion, livssyn, politisk syn, alder og andre vesentlige personforhold. Det er imidlertid også viktig å være kritisk til likebehandling og standardiserte tiltak i møte med ulike situasjoner og behov.

Helhetssyn på mennesker

Helse- og sosialfaglig arbeid legger til grunn at det er mange aspekter ved menneskers liv som har betydning for velferden, og at individ og samfunn påvirker hverandre. Yrkesutøveren skal legge vekt på en helhetlig tilnærming til mennesker som har behov for sammensatte og tverrfaglige tjenester. Han/hun skal bidra til at ulike deler av hjelpeapparatet samarbeider om å gi brukeren et helhetlig hjelpetilbud.

Tillit, åpenhet, redelighet

Helse- og sosialfaglig arbeid må baseres på tillit mellom yrkesutøveren og brukeren. Yrkesutøveren kan bidra til at tillit oppstår gjennom åpen kommunikasjon, forståelig informasjon, tydelige begrunnelser og ivaretagelse av konfidensialitet.

Omsorg og nestekjærlighet

Yrkesutøveren har et særskilt ansvar for å bistå de

som ikke selv kan ivareta egne behov og interesser. Yrkesutøverne skal vise omsorg og nestekjærlighet ved å identifisere og møte brukernes udekkede behov på en måte som tar hensyn til den andres ressurser og verdier.

Solidaritet og rettferdighet

Ut fra erkjennelsen av at mennesker er gjensidig avhengig av hverandre skal yrkesutøveren fremme solidaritet mellom individer og grupper. En rettferdig fordeling av samfunnets ressurser er et viktig mål i helse- og sosialfaglig arbeid. Brukernes rettigheter skal alltid ivaretas, og yrkesutøverne har et særskilt ansvar for å arbeide for økt rettssikkerhet og bedre levekår for utsatte grupper i samfunnet.

Ansvar

Mennesker har selv ansvar for det de har innflytelse over. Dette gjelder både brukere og yrkesutøvere. Selv om ledere har et større ansvar enn den enkelte yrkesutøver, har alle et selvstendig ansvar for at egne handlinger er i samsvar med faglig kunnskap, juridiske rammer og yrkesetiske forpliktelser. Ledere har et særskilt ansvar for at det tilrettelegges for etisk refleksjon på arbeidsplassen. Hvis yrkesutøverne blir pålagt å utføre handlinger som de ikke anser faglig eller etisk forsvarlige, har de ansvar for å melde fra om dette.

3. Yrkesetiske utfordringer i arbeidet **Møtet mellom mennesker**

Helse- og sosialfaglig arbeid utøves primært i møter mellom mennesker. I menneskelig samspill vil alle både påvirke og påvirkes av det som skjer. Måten yrkesutøveren møter enkeltmennesker, kolleger og grupper på, er avgjørende for hvordan tjenester og hjelp blir utført, forstått og mottatt. Som den profesjonelle part i relasjoner, må yrkesutøveren ha et bevisst forhold til egen væremåte, motiver og verdier, og hvordan disse påvirker dem man møter. Yrkesutøverne må også være oppmerksomme på hvordan de som profesjonell part påvirker styrkeforholdet i relasjonen, og at profesjonell makt alltid kan misbrukes.

Skjønn og dømmekraft

Generalisert kunnskap, juridiske regler og moralske normer er ikke et tilstrekkelig handlingsgrunnlag

i møte med brukernes mangfoldige og ofte komplekse behov. Helse- og sosialfaglig arbeid forutsetter derfor at yrkesutøverne har faglig og moralsk dømmekraft og evne til å utøve skjønn.

Å utøve skjønn vil si å skjelne mellom vesentlig og uvesentlig, vurdere ulike sider ved sammensatte og komplekse situasjoner og avveie mellom ulike interesser og hensyn. Dømmekraft innebærer også mot til å foreta valg også når ingen løsninger framstår som ideelle.

En god situasjonsforståelse forutsetter at yrkesutøveren er oppmerksom på hvordan samspillet mellom de involverte og den aktuelle konteksten preger det som sies og gjøres av den enkelte. Yrkesutøveren må være bevisst på at både brukernes og yrkesutøvernes erfaringer og kulturelle bakgrunn påvirker hvordan en situasjon oppfattes, oppleves og vurderes. Et godt faglig skjønn må baseres på en best mulig utforskning av den aktuelle situasjonen, og perspektivene til samtlige av de berørte må tas med i betraktningen.

Yrkesutøverne har ansvar for å drøfte etiske dilemmaer med brukerne og kolleger, og søke veiledning når de selv er i tvil.

Dialog og samarbeid

Samarbeid er en forutsetning for utøvelse av helse- og sosialfaglig arbeid. Et helhetlig og godt koordinert tjenestetilbud bygger på gode relasjoner mellom yrkesutøver og bruker, og et konstruktivt samarbeid mellom involverte yrkesgrupper, etater og i mange tilfeller brukerens private nettverk. For å kunne samarbeide mot felles mål må yrkesutøverne ha kjennskap til og vise respekt for andres kompetanse, roller og arbeidssituasjon. I tillegg må de ha evne til å inngå reelle dialoger både med brukerne og aktuelle samarbeidspartnere.

Dialog vil si at man deler sitt personlige perspektiv på en situasjon eller et problem med andre involverte, og forutsetter at man forsøker å se verden gjennom andres øyne. Målet er å komme til en felles beslutning om veien videre som kan ivareta verdiene til de ulike berørte, og aksepteres av alle.

Helse- og sosialfaglig arbeid er ofte preget av motsetninger. En erkjennelse av konflikter er en forutsetning for å kunne gjøre godt arbeid. Kritikk av kolleger bør tas åpent opp med den det gjelder før kritikken bringes videre i systemet. Kollegalojalitet må ikke komme i veien for en åpen diskusjon om behandlingsmetoder eller skjønnsmessige vurderinger i konkrete saker.

Taushetsplikt og personvern

Personvern er en grunnleggende verdi i helse- og sosialfaglig arbeid. Taushetsplikten skal ivareta individets rett til å bestemme over informasjon om seg selv, og er en forutsetning for en tillitsfull relasjon mellom yrkesutøveren og brukeren. Taushetsbelagt informasjon kan videreformidles med brukerens samtykke. Hvis samtykke ikke foreligger, skal vedkommende varsles før taushetsbelagt informasjon gis til andre. Både juridiske reguleringer og etiske hensyn tilsier at det skal tungtveiende grunner til for å oppheve taushetsplikten. Også når det foreligger samtykke til å oppheve taushetsplikten skal personvernet ivaretas så langt det lar seg gjøre. Det er viktig å vurdere kritisk hvor mye informasjon som må gis videre, hvor mange som trenger den, og i hvilken form den skal gis. Også når det gjelder innhenting av sensitive opplysninger som angår brukere, er det viktig å utvise måtehold og ikke etterspørre mer informasjon enn det som er nødvendig for å belyse den aktuelle saken.

Nye og vidtfavnende informasjonskanaler og sosiale medier åpner for rask og effektiv kommunikasjon. Dette stiller ekstra store krav til aktsomhet når det gjelder spredning av informasjon og sensitive opplysninger om en tredjeperson. Som yrkesutøvere må barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere være bevisst sin rolle. Det er viktig å reflektere over hvem man representerer når man beveger seg i sosiale medier. Man må kunne skille mellom rollen som privatperson, profesjonsutøver eller tillitsvalgt.

Lojalitet

Gjennom sitt samfunnsansvar har yrkesutøveren ulike interesser å ivareta. Yrkesutøveren har ansvar for å ivareta den enkeltes behov for hjelp og støtte. Samtidig er han/hun forvalter av samfunnets kollektive ressurser og har ansvar for at disse ressursene

forvaltes på beste måte for fellesskapet. Det stilles krav til de enkelte tjenester og den enkelte yrkesutøver om lojalitet overfor politiske føringer og beslutninger blant annet når det gjelder organisatoriske og økonomiske rammer.

Dette innebærer at den enkelte befinner seg i spennet mellom ulike forpliktelser, og lojalitetskonflikter kan oppstå. Yrkesutøveren kan bli nødt til å prioritere mellom ulike behov hos den enkelte bruker, eller mellom behov og interesser hos ulike brukere. Den primære lojaliteten skal være hos den mest utsatte parten. Dette gjelder for eksempel dersom det er konflikter mellom foreldre og barns interesser. Ansattes behov for sikkerhet kan også komme i konflikt med brukernes behov for hjelp og omsorg.

Yrkesutøveren må kunne skille mellom rettigheter og behov. Mens rettigheter angir det brukere har krav på, må behov alltid skjønnsvurderes. Økonomiske rammer og begrensede ressurser stiller krav til prioriteringer. Lojalitetskonflikter kan skjult eller åpent føre til valg og prioriteringer som er i strid med yrkesetiske verdier. Det er viktig at yrkesutøveren er bevisst på disse dilemmaene og kan drøfte dem åpent med brukere og kolleger. Dette krever mot til å si fra, og evne til å argumentere faglig og etisk for avgjørelser samt stå inne for valgene som tas og gjennomføres i praksis.

Bruk av makt og myndighet

Helse- og sosialfaglig arbeid innebærer utøvelse av makt, myndighet og sosial kontroll.

Yrkesutøveren fatter beslutninger og foretar vurderinger som kan få store konsekvenser for brukers liv. Tiltak kan være uønsket av brukeren selv. Faglig kunnskap kan skape skjevhet i relasjonen, og de profesjonelle forvalter ressurser og regelverk som gjør at den hjelpetrengende kan komme i et avhengighetsforhold til yrkesutøveren. Yrkesutøveren har ansvar for å tydeliggjøre og vedkjenne seg maktforholdet i relasjonen til brukeren.

Yrkesutøverne skal bruke sin makt og innflytelse til å hjelpe brukerne med å synliggjøre sine egne behov og kompetanser. Brukernes egne ressurser skal mobiliseres slik at de i størst mulig grad kan få inn-

flytelse over og ta ansvar for eget liv. Yrkesutøverne må derfor etterspørre og ta på alvor brukernes egen forståelse av problemene og forslag til løsninger. Det er også viktig å gi brukerne god informasjon om rettigheter, muligheter og tilbud, slik at de i størst mulig grad selv kan ta stilling til hva som bør gjøres. Selv i situasjoner der brukeren er sterkt hjelpetrengende og ber om at andre overtar kan det være viktig å fastholde at det fortsatt er deler av brukers liv som vedkommende selv kan og må beholde ansvaret for.

Mange brukere føler seg avmektige i møte med hjelpeapparatet. Selv om det alltid vil være en asymmetri i profesjonelle relasjoner, har yrkesutøveren et særlig ansvar for å fordele makt og ansvar mellom yrkesutøver og bruker. Yrkesutøveren må dele sin egen forståelse av situasjonen og problemet med klienten og anerkjenne at det er brukeren som best kjenner egen livshistorie og situasjon. Skriftlig materiale skal utformes på en slik måte at det kan forstås av brukeren.

Det er viktig å være klar over at den mer skjulte formen for maktbruk som kan knytte seg til diagnostisering og annen kategorisering, samt tiltale og omtale av klienten, kan oppleves vel så krenkende som mer formaliserte maktmidler. Yrkesutøveren må også være bevisst på at egen avmakt og utrygghet eller negative holdninger overfor en bruker kan øke faren for maktmisbruk.

Utøvelse av myndighet og makt er en særlig utfordring i arbeidet med brukere som ikke selv kan gi uttrykk for ønsker og behov. I møte med disse brukerne er det viktig å søke etter informasjon om brukernes preferanser hos nære andre, og være oppmerksom på kroppsspråk og andre ytringer som kan være uttrykk for misnøye eller trivsel.

Tvangsbruk

Bruk av makt og tvang er alltid etisk problematisk selv når det anses som nødvendig og er lovhemlet. Brukere som utsettes for tvang, vil uunngåelig få sine fysiske og/eller mentale grenser krenket. Tvang kan omfatte alt fra frihetsberøvelse, bruk av tvangsmidler, tvangsbehandling og annen fysisk maktbruk, til mangel på valg og strukturell tvang i form av regler og rutiner som alle må følge. Bruk av tvang skal bare skje i unntakstilfeller. God kjennskap til lovens

vilkår for tvangsbruk er en forutsetning for å kunne iverksette tvangstiltak, men lovens reguleringer fjerner ikke de etiske dilemmaene og belastningene ved tvangsbruk.

Den etiske begrunnelsen for bruk av tvang er at det er nødvendig for å hindre eller begrense vesentlig skade, enten på personen selv, andre eller omgivelsene. Den etiske hovedutfordringen er derfor avveiningen mellom skadene som kan forebygges ved tvangstiltak, og skadene og krenkelsene man kan påføre en annen gjennom selve tvangsbruken. Denne avveiningen må alltid knyttes til den konkrete situasjonen og personen, og kan aldri gjøres generelt. Etisk forsvarlig bruk av tvang vil først og fremst være aktuelt overfor brukere som ikke selv forstår konsekvensene av egne handlinger, eller som utsetter andre for fare.

Hvis tvang brukes, må tiltakene være så lite inngripende som mulig. God informasjon og dialog om begrunnelsen for tvangsbruken kan gjøre tiltakene mer forståelige og bidra til å redusere opplevelsen av krenkelse hos brukeren. Når tvangsmidler benyttes overfor brukere som ikke evner å forstå hvorfor, vil dette kunne skape uro og angst som øker skadevirkningene ved tvangsbruk. Dette må tas hensyn til ved avveiningen mellom hjelp og skade ved bruk av tvangsmidler.

Yrkesutøvere kan oppleve å bli pålagt å utføre tvangstiltak som de selv er faglig eller etisk uenig i, men som andre har vedtatt. I slike situasjoner må yrkesutøveren foreta en avveining mellom ulike forpliktelse. Dersom det ikke er mulig å endre pålegget gjennom kollegiale diskusjoner, må yrkesutøveren vurdere om innvendingene mot tvangsbruken er alvorlige nok til at det bør varsles videre.

Yrkesutøveren skal ha et kritisk blikk på all bruk av tvang, og ta ansvar for at problemstillinger som tvangsbruk reiser, tas opp til diskusjon. Han/hun skal være pådriver i det faglige arbeidet for å bekjempe og forebygge unødvendig tvangsbruk, og alltid søke etter alternativer. Brukerne selv kan se andre og flere alternativer til tvang enn de profesjonelle, og yrkesutøverne skal bidra til å gjøre hjelp tilgjengelig før situasjonen blir så alvorlig for brukeren at tvang framstår som eneste utvei.

Åpenhet, informasjon og varsling

Yrkesutøveren blir gjennom sitt arbeid kjent med en rekke forhold som skaper problemer for enkeltmennesker eller grupper, og har et moralsk ansvar for å gjøre disse forholdene kjent. Han/hun har et ansvar for at forhold som skaper sosiale problemer og bidrar til sosial utstøting eller uverdige livsvilkår, får samfunnsmessig oppmerksomhet. Offentlig ansatte yrkesutøvere har plikt til å informere de politiske beslutningsorganene ad tjenestevei.

Ettersom velferdsstaten er verdibasert, kan det knyttes seg etiske utfordringer til sosialpolitiske spørsmål. Det er en del av yrkesutøvernes samfunnsoppdrag å sørge for at ressursene som er stilt til rådighet for virksomheten, utnyttes på en mest mulig effektiv og formålstjenlig måte. Samtidig er yrkesutøverne forpliktet til å melde fra og utvide rammene for utøvelse av helse- og sosialfaglig arbeid dersom det mangler nødvendige ressurser til å utføre arbeidet på en faglig og etisk forsvarlig måte.

Enkelte ganger kan det være nødvendig å henvende seg direkte til politikere eller media. I all offentlig opptreden må det gjøres klart om man opptrer på vegne av seg selv, profesjonen, arbeidsplassen eller en organisasjon. Noen arbeidsgivere har regler som hindrer ansatte i å uttale seg offentlig. Det kan av etiske hensyn av og til være riktig å bryte slike regler. Ansvar for å opplyse offentligheten griper inn i forholdet mellom taushetsplikt, opplysningsplikt og yrkesetiske hensyn. I situasjoner der ansvar for å beskytte enkeltpersoner og ivareta taushetsplikt aktualiseres, må ansvaret for åpenhet og informasjon avveies mot dette.

Yrkesutøvere som blir klar over feil, mangler eller kritikkverdige forhold ved virksomheten, har ifølge arbeidsmiljøloven **rett** til å varsle. Samtidig foreligger det et yrkesetisk **ansvar** for å varsle. I helse- og sosialfaglig arbeid kan dette ansvaret også handle om å varsle om kollegers brudd med etiske verdier og forpliktelser. Varslingsansvaret kan bety at den enkelte kommer i et spenningsforhold mellom lojalitet til kolleger eller arbeidsplass på den ene siden, og lojalitet til faglige og etiske standarder på den andre. Loven krever at framgangsmåten ved varsling skal være forsvarlig, og at varslingsrutinene i virksomheten følges. I enkelte saker hvor tjenestevei

ikke fungerer, kan det være nødvendig å gå ut over tjenestevei og varsle til offentlig tilsynsmyndighet. Å varsle kan være en påkjenning for den som varsler. I enkelte situasjoner bør ikke varsleren stå alene om å melde kritikkverdige forhold. Kolleger eller fagforening kan være viktige støttespillere i en slik situasjon.

4. Yrkesetisk råd og klagebehandling

Sammensetning

Yrkesetisk råd i FO består av tre representanter fra hver yrkesgruppe (barnevernspedagog, sosionom og vernepleier), en velferdsviter og to eksterne medlemmer, og velges på kongressen.

Mandat

Rådets mandat er å bidra til etisk refleksjon og bevissthet blant barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, holde den etiske diskusjonen høyt på organisasjonens og yrkesgruppenes dagsorden og behandle klager på yrkesutøvelsen blant de fire yrkesgruppene. Rådet tar også imot henvendelser for råd og drøfting av etiske spørsmål.

Hvem kan klage til yrkesetisk råd

Alle som i møte med barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere mener å ha opplevd etisk kritikkverdig praksis fra yrkesutøvernes side, kan fremme klage overfor yrkesetisk råd. Dette gjelder også selv om yrkesutøveren ikke er medlem av FO.

Yrkesutøvere som oppdager etisk klanderverdig praksis hos en kollega eller overordnet, kan også klage inn vedkommende for rådet.

Klage kan også fremmes av bruker eller yrkesutøver overfor samfunnsinstitusjoner (f.eks. tjenestesteder).

Klageprosedyre

Klagen skal fremmes skriftlig til yrkesetisk råd. Rådet kan være behjelpelig med å formulere klagen.

Klagen må angi hvem det blir klaget på, omstendighetene rundt klagen og de etisk klanderverdige aspektene ved forholdet. Det er ønskelig at klagen knyttes direkte til de etiske verdiene som er omtalt

i dette dokumentet. Ved klage fra bruker/klient må det vedlegges en signert godkjenning fra klageren om at den innklagede yrkesutøveren løses fra taushetsplikten i den spesielle saken.

Klagen oversendes innklagede for kommentarer.

Kommentarer fra innklagede oversendes klageren, slik at vedkommende får mulighet til ytterligere kommentarer.

Den innklagede blir så bedt om å komme med en sluttkommentar.

Yrkesetisk råd drøfter klagesaken med bakgrunn i dette etiske dokumentet. Rådet kommer med en skriftlig vurdering i saken, som sendes begge parter. Rådet kan også invitere til et møte mellom partene for å fremme kommunikasjon og gjensidig respekt.

Ved grove brudd på FOs etiske verdier kan rådet foreslå skarpere reaksjoner overfor yrkesutøveren, for eksempel suspensjon eller eksklusjon fra FO. I slike tilfeller følges bestemmelsene i vedtektene.

Yrkesetisk råd vurderer om klagebehandlingen skal offentliggjøres.

Dette dokumentet er videreutviklet fra tidligere Yrkesetiske regler og etiske grunnlagsdokumenter for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere:

- 1967: Yrkesetiske retningslinjer for sosionomer
- 1977: Yrkesetiske retningslinjer for barnevernspedagoger
- 1981: Yrkesetiske retningslinjer for vernepleiere
- 1989: Erklæring om etiske prinsipper i sosialt arbeid
- 1995: Yrkesetiske retningslinjer for barnevernspedagoger
- 2002: Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere
- 2011: Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere